

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова приймальної комісії
ректор Вищого державного медичного
закладу України «Буковинський
державний медичний університет»
професор Т.М. Бойчук

28 лютого 2018 р.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ З “ОСНОВ МЕДСЕСТРИНСТВА” ДЛЯ ВСТУПНИКІВ ДО УНІВЕРСИТЕТУ З СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МЕДИЧНА СЕСТРА» ОКР – «БАКАЛАВР»

Розділ 1. Вступ до предмета “Основи медсестринства”. Медсестринські теорії і процес

Тема 1. Система охорони здоров'я в Україні. Історія медсестринської справи. Охорона праці в галузі

Визначення поняття “медсестринська справа”. Значення медсестринської справи для охорони здоров'я, її функції. Медсестринська справа як предмет; мета, завдання, її місце серед інших дисциплін у системі медичної освіти. Філософія, теорія, суть медсестринської справи.

Історія розвитку медсестринської справи в Україні (організація шпиталів у Запорізькій Січі, догляд за хворими і пораненими в монастирях). Міжнародне визнання діяльності Ф. Найтінгейл (1820—1910). Товариство Червоного Хреста, його значення в створенні шкіл сестер милосердя.

Положення про медичну освіту, медичні школи, училища, медичні коледжі. Система підготовки медсестер в Україні сьогодні.

Кваліфікаційна характеристика медичної сестри (призначення, вимоги до особистості, професійні вимоги).

Значення самовиховання і самоосвіти в житті та діяльності медсестри. Система підвищення кваліфікації. Атестація кваліфікаційного рівня. Кваліфікаційні категорії.

Роль медичної сестри в лікувальному процесі. Догляд за пацієнтами як лікувальний чинник. Права та обов'язки медичної сестри.

Медсестринська етика та деонтологія. Мистецтво спілкування в медсестринстві. Навчання в медсестринській справі. Медсестринська педагогіка.

Поняття про потреби, теорію і класифікацію потреб людини. Ієрархія потреб по Маслоу, її значення для медсестринської справи. Характеристика життєво-важливих потреб.

Охорона праці в галузі. Професійні шкідливості в роботі медсестри, їх профілактика. Дотримання правил техніки безпеки.

Етичні елементи філософії медсестринської справи; обов'язки, цінності та чесноти медичної сестри.

Основні принципи медсестринської деонтології, викладені в клятві Флоренс Найтінгейл і Етичному кодексі Міжнародної ради медичних сестер.

Структура навчальної сестринської історії хвороби.

Спілкування як ефективний засіб допомогти людям в адаптації до змін в житті у зв'язку із захворюванням.

Фактори, що сприяють і перешкоджають спілкуванню.

Майстерність письма як форма словесного спілкування з пацієнтами, в яких спостерігається порушення гостроти слуху.

Підтримка комунікативного зв'язку з пацієнтами, нездатними до вербального спілкування.

Самоконтроль медичної сестри при невербальному спілкуванні (вираз обличчя, міміка, жести).

Навчання в медсестринській справі. Сфери навчання: пізнавальна, емоційна, психомоторна.

Умови ефективного навчання. Етапи навчального процесу.

Основні життєво-важливі потреби пацієнта (визначення й основні характеристики). Роль медичної сестри в задоволенні фізіологічних потреб пацієнта.

Можливі проблеми пацієнта, наприклад: дефіцит знань, зниження слуху, зору, порушення сну, рухової активності, відсутність апетиту тощо.

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Тема 2. Медсестринські теорії (моделі)

Визначення поняття “модель (теорія) медсестринської справи”. Медична та медсестринська модель догляду. Ф. Найтінгейл — основоположниця медсестринської справи. Модель поведінкової системи Д. Джонсон, адаптаційна модель К. Рой, модель дефіциту самогляду Д. Орем, вдосконалена модель здоров'я М. Аллен. Модель В. Хендерсон як основа медсестринського процесу для країн, що здійснюють реформу медсестринської освіти та практики.

Тема 3. Медсестринський процес. Етапи медсестринського процесу

Етапи медсестринського процесу, їх взаємозв'язок і зміст кожного етапу. Необхідність впровадження медсестринського процесу в медсестринську освіту і практику.

Перший етап медсестринського процесу: медсестринське обстеження пацієнта.

Методи обстеження пацієнта: суб'єктивний, об'єктивний.

Суб'єктивне обстеження: розпитування пацієнта, бесіда з родичами пацієнта.

Об'єктивне обстеження пацієнта: фізичне обстеження, знайомство з медичною картою, бесіда з лікарем, вивчення спеціальної літератури з догляду.

Реєстрація відомостей про пацієнта в навчальній медсестринській історії хвороби.

Другий етап медсестринського процесу: медсестринська діагностика.

Формулювання проблем пацієнта. Різниця між проблемою пацієнта і медичним (лікарським) діагнозом.

Класифікація проблем пацієнта. Визначення пріоритетних проблем.

Формулювання медсестринського діагнозу, документування.

Третій етап медсестринського процесу: планування медсестринського догляду.

Складання індивідуального плану догляду за пацієнтом, його значення. Використання стандартних планів клінічного догляду за пацієнтом при написанні індивідуального плану.

Погодження плану догляду з пацієнтом та членами його сім'ї.

Документування плану догляду в навчальній медсестринській історії хвороби.

Четвертий етап медсестринського процесу: реалізація (виконання) плану медсестринських втручань.

Типи медсестринських втручань: залежні, незалежні, взаємозалежні.

Визначення об'єму медсестринських втручань, документування.

П'ятий етап медсестринського процесу: оцінювання результатів і корекція догляду.

Аналіз причин отриманих результатів і формулювання висновків.

Документація оцінювання в навчальній медсестринській історії хвороби.

Значення медсестринського обстеження для виявлення проблем пацієнта і їх розв'язання.

Джерела інформації.

Суб'єктивні методи обстеження пацієнта.

Фактори, що сприяють і заважають спілкуванню.

Об'єктивні методи обстеження пацієнта.

Медсестринська діагностика, визначення цілей догляду.

Складання плану догляду та/або плану навчання, узгодження плану з пацієнтом та членами його сім'ї.

Реалізація плану догляду.

Оцінювання результатів догляду та його корекція у разі необхідності.

Ведення навчальної медсестринської історії хвороби.

Можливі проблеми пацієнта, наприклад: дефіцит знань, ситуативно низька самооцінка, порушене вербальне спілкування, незгода до співпраці.

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Розділ 2. Основи практичної діяльності медичної сестри. Маніпуляційна техніка

Тема 4. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних закладів

Санітарно-протиепідемічний режим: мета, завдання, засоби забезпечення.

Внутрішньолікарняної інфекції: проблеми, способи передачі. Групи ризику. Фактори, що впливають на можливість інфікування.

Інфекційний контроль у лікувально-профілактичних закладах. Оброблення рук до і після виконання маніпуляції. Оброблення рук і слизових оболонок в разі контакту з біологічними рідинами.

Значення дезінфекції та стерилізації виробів медичного призначення в профілактиці внутрішньолікарняної інфекції.

Види, методи та режими дезінфекції в лікувально-профілактичних закладах.

Приготування і використання дезінфекційних розчинів: 10 %, 1 %, 0,5 % хлорного вапна, 0,5 % 1 %, 3 %, 5 % розчинів хлораміну. Правила зберігання хлоровмісних розчинів. Правила техніки безпеки при роботі з хлоровмісними розчинами. Характеристика сучасних засобів дезінфекції (АХД-2000, бонадерм, дезактин, кутасепт, сайдекс, стериліум, сульфохлорантин, хлорантоїн тощо).

Дезінфекція предметів догляду за пацієнтом.

Передстерилізаційне очищення шприців, голок, гумових виробів. Мийні розчини, приготування, критерії використання. Контроль якості передстерилізаційного очищення: реактиви, постановка, критерії оцінювання.

Стерилізація. Стерилізація в сухожаровій шафі: режим стерилізації, контроль за режимом, види упаковки медичних інструментів. Автоклавування: режим стерилізації, контроль за режимом, види упаковки медичних інструментів.

Дезінфекція і утилізація одноразових медичних виробів.

Централізоване стерилізаційне відділення: обладнання, функції.

Профілактика передачі вірусів парентеральних гепатитів і ВІЛ-інфекції в лікувально-профілактичних закладах: шляхи інфікування, загальні застережні заходи.

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, страх перед ризиком ВІЛ-інфікування).

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Визначення і масштаб проблеми внутрішньолікарняної інфекції. Способи передачі.

Фактори, що впливають на передачу інфекції

Групи ризику розвитку внутрішньолікарняної інфекції.

Види збудників, що зумовлюють внутрішньолікарняну інфекцію.

Резервуари збудників внутрішньолікарняних інфекцій.

Заходи профілактики і контролю внутрішньолікарняних інфекцій.

Види, способи і режими дезінфекції в лікувально-профілактичних закладах.

Цілі, задачі і принципи роботи центрального стерилізаційного відділення. Способи контролю стерилізації.

Профілактика передачі парентеральних гепатитів та ВІЛ-інфекції в лікувально-профілактичних закладах.

Правила техніки безпеки під час приготування дезінфекційних розчинів.

Правила надання першої допомоги при потрапленні хлоровмісних розчинів на шкіру і слизові оболонки.

Чинні накази, інструкції і методичні вказівки МОЗ України, Головних управлінь охорони здоров'я облдержадміністрацій.

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, страх перед ВІЛ-інфікуванням).

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Тема 5. Прийом пацієнтів

Обладнання і функції приймального відділення. Зміст діяльності медсестринського персоналу в приймальному відділенні стаціонару.

Шляхи госпіталізації пацієнтів у стаціонар. Огляд волосяних частин тіла пацієнта для виявлення педикулозу.

Документація, необхідна для прийому пацієнта в стаціонар.

Дезінфекційні засоби при педикульозі.

Види санітарного оброблення пацієнтів: повне і часткове.

Медична документація приймального відділення стаціонару, реєстрація пацієнта в “Журналі обліку прийому хворих і відмов у госпіталізації”.

Оформлення титульного листа “Медичної карти стаціонарного хворого”, “Екстреного повідомлення про інфекційне захворювання...”.

Транспортування пацієнта в лікувальне відділення (на лікарняному візку, кріслі-візку, на руках, пішки).

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, свербіння шкіри у зв'язку з педикульозом).

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Тема 6. Типи лікувально-профілактичних закладів. Безпечне лікарняне середовище

Лікувально-охоронний режим та його значення для пацієнта.

Види режимів рухової активності пацієнта.

Біомеханіка тіла. Правильне положення тіла.

Організація робочого місця медичної сестри для забезпечення правильної біомеханіки тіла та запобігання травмам хребта (у положенні сидячи, стоячи, при підніманні важких речей).

Запобігання травмам у пацієнта. Специфіка ризику виникнення травм у пацієнтів різного віку. Медсестринські втручання для зниження ризику падіння, отруєння й ураження електричним струмом. Виявлення пацієнтів з високим ризиком нещасних випадків (вік старше за 65 років, порушення свідомості, зору, слуху, ходи і рухливості, побічні ефекти лікарської терапії).

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, високий ризик падіння, пов'язаний з порушенням рухової функції).

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Лікувально-охоронний режим, елементи і значення для пацієнта.

Види режимів рухової активності.

Правильна біомеханіка при різних положеннях тіла.

Правила переміщення і зміни положення тіла пацієнта у ліжку (на спині, на животі, в положенні Фаулера і Сімса).

Фактори ризику нещасних випадків у пацієнтів різного віку.

Методи зниження ризику падіння та інших травм у пацієнта.

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, пов'язані з порушенням рухової активності).

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Тема 7. Особиста гігієна пацієнта

Положення пацієнта в ліжку.

Функціональне ліжко і різні пристосування для створення пацієнтові зручного положення.

Вимоги до постільної білизни. Зміна постільної та натільної білизни тяжкохворим. Правила збирання і транспортування брудної білизни.

Догляд за шкірою, природними складками.

Пролежні. Методики визначення ступеня ризику утворення пролежнів у пацієнта (використання шкал оцінювання ризику розвитку пролежнів за Braden та Norton). Фактори ризику розвитку пролежнів. Локалізація, стадії утворення пролежнів. Медсестринські втручання при ризику розвитку пролежнів. Тактика медичної сестри при розвитку пролежнів.

Догляд за волоссям: миття голови, розчісування.

Миття ніг. Підстригання нігтів на руках і ногах.

Догляд за ротовою порожниною.

Догляд за очима.

Догляд за носом.

Догляд за вухами.

Використання підкладних суден і сечоприймачів. Догляд за зовнішніми статевими органами, промежиною.

Навчання пацієнтів і членів його сім'ї елементам догляду за природними шкірними

складками і слизовими оболонками.

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, порушення цілісності шкіри (пролежні), ризик появи попірлостей у лежачого пацієнта).

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Тема 8. Харчування та годування пацієнтів

Складання порційної вимоги на харчування хворих та приблизного добового меню згідно з рекомендованою дієтою.

Здійснення контролю за санітарним станом приліжкових столиків і холодильників, за асортиментом і терміном зберігання продуктів.

Годування тяжкохворих пацієнтів у ліжку (з ложки, напувальниці). Введення харчових сумішей через зонд. Годування пацієнта через гастростому, догляд за нею. Техніка проведення живильних клізм. Парентеральне годування.

Тема 9. Спостереження за пацієнтами. Оцінювання функціонального стану пацієнта

Клінічні симптоми захворювання органів дихання. Можливі проблеми пацієнта: задишка, кашель, кровохаркання. Спостереження та догляд за пацієнтом.

Клінічні симптоми захворювань кровообігу. Можливі проблеми пацієнта: біль у серці, запаморочення, брадикардія, тахікардія, аритмія, гіпотензія, гіпертензія тощо. Спостереження та догляд за пацієнтом.

Клінічні симптоми при захворюваннях органів травного каналу. Можливі проблеми пацієнта: блювання, аспірація блювотних мас, метеоризм, закрепи тощо. Спостереження та догляд за пацієнтом.

Клінічні симптоми при захворюваннях органів сечової системи. Можливі проблеми пацієнта: нетримання або затримка сечі, анурія, олігоурія, поліурія тощо. Спостереження та догляд за пацієнтом.

Термометрія: будова термометра, правила зберігання та користування термометром, види термометрів, правила вимірювання температури тіла, реєстрація результатів, цифрове і графічне записування даних термометрії.

Види температурних кривих, стадії гарячки, основні симптоми.

Особливості спостереження та догляду за пацієнтами в кожній стадії. Зниження температури тіла (критичне, літичне). Вікові особливості температурних реакцій.

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, маячіння, спрага, криза).

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Дихання (частота, глибина, ритм). Визначення частоти дихання. Визначення життєвої ємності легень (спірометрія). Основні симптоми при захворюванні органів дихання. Задишка (інспіраторна, експіраторна, змішана). Кашель характер кашлю (сухий, вологий). Кровохаркання (характер харкотиння, користування індивідуальною плювальницею). Ядуха, механізм розвитку. Патологічні типи дихання: Куссмауля, Чейна—Стокса, Біота.

Оксигенотерапія: методи, показання до застосування.

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, сухість у роті, кашель).

Медсестринські втручання у зв'язку з проблемами, що виникли.

Пульс. Його характеристика (ритм, частота, наповнення, напруження).

Техніка визначення пульсу; реєстрація результатів (цифрове та графічне в температурному листку). Порушення пульсу: брадикардія, тахікардія, аритмія.

Артеріальний тиск (систоличний, діастолічний, пульсовий). Вимірювання артеріального тиску (АТ). Види тонометрів. Цифрове і графічне записування артеріального тиску. Вікові особливості артеріального тиску. Симптоми підвищення чи зниження тиску. Симптоми порушення АТ при хворобах органів кровообігу. Спостереження та догляд за пацієнтами з порушеннями функції системи кровообігу.

Можливі проблеми пацієнта: тахікардія, брадикардія, аритмія, гіпотензія, гіпертензія тощо.

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Спостереження та догляд за пацієнтами під час блювання, надання допомоги при аспірації блювотних мас.

Надання допомоги при метеоризмі. Застосування газовідвідної трубки (на фантомі).

Види клізм: очисна, послаблювальні (олійна і гіпертонічна), сифонна, лікувальні (мікроклізма, краплинна), живильна. Показання, протипоказання і можливі ускладнення при встановленні клізм та газовідвідної трубки.

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, закріп, посилене газоутворення в кишківнику (метеоризм), відчуття сорому).

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Догляд за пацієнтами при нетриманні сечі, користування сечоприймачами. Навчання пацієнта та членів його сім'ї користуванню сечоприймачем.

Догляд при затримці сечі, катетеризація сечового міхура м'яким катетером (на фантомі).

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, страх розриву сечового міхура, страх інфікування).

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Спостереження і догляд за тяжкохворими та агонуючими. Паліативна та хоспісна допомога. Стадії термінального стану, їх основні клінічні прояви. Правила поводження з трупом.

Тема 10. Втрати, смерть і горе

Стадії горя. Оцінювання реакції пацієнта на втрату і його здатність адаптуватися до неї.

Медсестринська допомога.

Етико-деонтологічні особливості спілкування з інкурабельним (безнадійним) хворим, його сім'єю та близькими. Потреби сім'ї та близьких інкурабельного хворого. Психологічна допомога сім'ї та близьким інкурабельного хворого. Навчання їх елементам догляду і психологічної допомоги.

Догляд за інкурабельним хворим у стаціонарі і вдома.

Роль медичної сестри при здійсненні медсестринського процесу в паліативній та хоспісній медицині.

Необхідність психологічної підтримки медсестринського персоналу, що працює з інкурабельними.

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, відчуття провини у родині; їх невміння доглядати за безнадійно хворим родичем; надмірна депресія у пацієнта у зв'язку з майбутньою втратою).

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Тема 11. Найпростіші методи фізіотерапії. Гірудотерапія

Поняття про найпростішу фізіотерапію. Види найпростіших фізіотерапевтичних процедур. Показання та протипоказання до застосування тепла та холоду. Можливі ускладнення та їх профілактика.

Водолікування.

Гірудотерапія.

Можливі проблеми пацієнта.

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Застосування банок, солюкс-лампи, проведення кварцування, накладання гірчичників, компресів, міхура з льодом, грілки: механізм дії, показання, протипоказання, техніка процедури, догляд за пацієнтами (підготовка пацієнта, оснащення, вибір місця проведення процедури). Можливі ускладнення та їх профілактика.

Водолікування: місцеві та загальні ванни.

Гірудотерапія: показання, протипоказання, ускладнення. Техніка постановки п'явок.

Правила техніки безпеки при застосуванні найпростіших методів фізіотерапії.

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, страх перед постановкою п'явок, ризик переохолодження пацієнта при водолікуванні, опіки при постановці банок).

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Тема 12. Виписування, зберігання та застосування лікарських засобів

Вимоги до зберігання лікарських засобів.

Шляхи і способи введення лікарських засобів в організм, їх характеристика.

Особливості практичного застосування лікарських форм.

Виписування й отримання ліків в умовах лікувально-профілактичних установ. Правила зберігання, розміщення й обліку лікарських засобів у відділенні. Зберігання й облік препаратів списку А і Б. Правила роздачі лікарських засобів.

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, негативне ставлення пацієнта до терапії антибіотиками).

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Вибірка призначень з листка лікарських призначень. Виписування вимоги-накладної на лікарські засоби і порядок отримання їх з аптеки.

Правила зберігання і розподілення лікарських засобів у відділенні: на медсестринському посту і в процедурному кабінеті.

Виписка, облік і зберігання лікарських засобів списку А і Б.

Оформлення журналів обліку лікарських засобів.

Шляхи і способи введення лікарських засобів.

Право пацієнта на інформацію про лікарські засоби. Необхідність отримання поінформованої згоди пацієнта на введення ліків.

Навчання пацієнта прийманню різних форм лікарських засобів ентерально, сублінгвально.

Використання мазі, присипок, пластирів, розчинів, настоянок.

Інгаляційний спосіб введення лікарських засобів через рот та ніс.

Введення супозиторіїв у пряму кишку.

Оснащення і документація процедурного кабінету.

Види шприців та голки. Ціна поділок шприца. Збирання шприців із крафт-пакета. Набирання лікарських засобів із ампул і флаконів. Розведення антибіотиків. Постановка проб на чутливість до лікарських засобів. Анатомічні ділянки для парентерального введення лікарських засобів. Особливості введення олійних розчинів та інсуліну.

Техніка внутрішньошкірних, підшкірних, внутрішньом'язових, внутрішньовенних ін'єкцій, взяття крові для лабораторного дослідження (на фантомі).

Збирання та заповнення системи для внутрішньовенних вливання. Техніка внутрішньовенного краплинного введення лікарських засобів (на фантомі), заміна використаного флакона. Ускладнення, що виникають при парентеральному способі введення лікарських засобів. Тактика медичної сестри.

Чинні накази, інструкції та методичні вказівки МОЗ України, Головних управлінь охорони здоров'я облдержадміністрацій.

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, негативне ставлення пацієнта до терапії антибіотиками, відмова пацієнта від ін'єкцій).

Медсестринські втручання з вирішення проблем, що виникли.

Тема 13. Участь медичної сестри в лабораторних та інструментальних дослідженнях

Характеристика основних методів лабораторного обстеження пацієнта, роль медичної сестри в проведенні діагностичних обстежень.

Підготовка пацієнта, взяття і направлення матеріалу на лабораторне дослідження.

Лабораторне дослідження харкотиння: бактеріологічне, загальне.

Лабораторне дослідження калу, сечі.

Характеристика основних методів інструментального обстеження пацієнтів, роль медичної сестри.

Підготовка пацієнтів до рентгенологічного обстеження шлунка, жовчного міхура, кишок, нирок, сечового міхура.

Підготовка пацієнта до ендоскопічного обстеження: бронхоскопії, езофагогастродуоденоскопії, колоноскопії, цистоскопії.

Підготовка пацієнта до ультразвукового обстеження.

Підготовка пацієнта до проведення пункцій (абдомінальної, плевральної, люмбальної), догляд за пацієнтами після пункції.

Підготовка пацієнта, оснащення, взяття і направлення матеріалу на лабораторне дослідження харкотиння (загальне і бактеріологічне).

Взяття калу для копрологічного, бактеріологічного дослідження, на приховану кров, на

наявність яєць гельмінтів.

Взяття сечі на загальне і бактеріологічне дослідження, проби за Зимницьким, Нечипоренко, визначення діастази, глюкози, 17-кетостероїдів, фенілкетонуриї.

Взяття крові для бактеріологічного дослідження.

Підготовка пацієнта до рентгенологічного дослідження (бронхографія, холецистографія, дослідження шлунка і кишок, сечової системи). Підготовка пацієнта до ультразвукового та ендоскопічного дослідження (бронхоскопія, езофагогастродуоденоскопія, колоноскопія, ректороманоскопія, цистоскопія). Підготовка пацієнта й участь у проведенні пункції (абдомінальної, люмбальної, плевральної). Спостереження та догляд за пацієнтом після пункції.

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, страх перед бронхоскопією, відмова від абдомінальної пункції).

Медсестринські втручання з вирішення проблем, що виникли.

Тема 14. Зондові маніпуляції

Промивання шлунка з лікувальною та діагностичною метою. Особливості промивання шлунка пацієнтів, які перебувають у непритомному стані.

Фракційне зондування шлунка (підготовка пацієнта, техніка проведення, направлення взятого матеріалу в лабораторію).

Дуодентальне зондування (підготовка пацієнта, техніка і методи зондування).

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, неможливість заковтнути зонд, відмова від процедури).

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Розділ 3. Основи санології

Тема 15. Здоров'я. Чинники ризику виникнення захворювань

Визначення понять “здоров'я”, “суспільне здоров'я”.

Показники суспільного здоров'я: народжуваність, смертність, середня тривалість життя, захворюваність.

Чинники ризику виникнення захворювань. Характеристика найвагоміших чинників: забруднення навколишнього природного середовища, нераціональне харчування, гіподинамія, шкідливі звички (алкоголізм, паління, наркоманія, токсикоманія); психоемоційна напруженість; генетична схильність та ін.

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, проживання у промисловій зоні, психоемоційна напруженість у сім'ї).

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Тема 16. Формування здорового способу життя і профілактика захворювань

Формування здорового способу життя — головний засіб профілактики захворювань.

Диспансеризація — активна форма медичного нагляду за станом здоров'я населення, роль у виявленні і ранній діагностиці захворювань.

Диспансерне спостереження за окремими групами населення.

Види спеціалізованих диспансерів, їх організація, форми і методи роботи.

Роль медичної сестри в системі диспансерного спостереження.

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, конфліктні ситуації в сім'ї, працюючий підліток).

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Тема 17. Рух і здоров'я

Вплив рухової активності на функціональний стан органів і систем.

Гігієнічні вимоги до фізичних вправ, приміщення, взуття, одягу.

Основні принципи тренування: поступовість, систематичність, різноманітність, індивідуальний підхід до пацієнтів.

Фізичні вправи як лікувальний чинник.

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, перенесений інфаркт міокарда, часті відрядження, що виключають систематичність тренувань).

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Вплив рухової активності на функціональний стан органів і систем. Антропометрія. Динамометрія. Визначення ступеня фізичного навантаження за частотою пульсу і дихання. Визначення рівня вихідної тренуваності за пробами (проба з присіданням, ортостатична проба, проба із затриманням дихання).

Основні принципи тренування.

Особливості рухової активності різних груп населенні з урахуванням віку, характеру праці, стану здоров'я.

Тема 18. Раціональне харчування

Раціональне харчування — чинник профілактики захворювань.

Визначення поняття, вплив раціонального харчування на здоров'я.

Основні вимоги до раціонального харчування. Енергетична цінність харчового раціону. Основні принципи збалансованого харчування. Режим харчування. Поєднання раціонального харчування з правильною організацією рухового режиму. Харчування в похилому віці. Харчування при розумовій та фізичній праці. Організація харчування залежно від інтенсивності (енерговитрат) праці.

Формула розрахунку маси тіла. Характеристика розвантажувальних дієт.

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, порушення режиму харчування, перевищення нормальної маси тіла на 15 %).

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Основні принципи раціонального харчування.

Визначення оптимальної маси тіла людини. Визначення фізіологічних потреб різних груп населення (з урахуванням статі, віку, інтенсивності праці) у поживних речовинах та енергії.

Організація харчування залежно від груп інтенсивності праці.

Тема 19. Загартовування організму. Психічна саморегуляція

Основні принципи загартовування. Характеристика основних засобів загартовування. Рекомендації щодо загартовування здорової людини.

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, часті простудні захворювання; страх переохолодження організму).

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Саморегуляція поведінки як одна з важливих функцій психіки людини. Правила позбавлення від шкідливих звичок. Психологічний захист.

Аутотренінг як система концентрованого саморозслаблення і самонавіювання.

Можливі проблеми пацієнта (наприклад, паління, психоемоційна напруженість на роботі).

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Основні принципи загартовування організму. Характеристика основних засобів загартовування. Санітарно-освітня робота медсестри (підготовка тематичних лекцій, бесід). Підготовка санітарних бюлетенів на тему "Загартовування організму".

Саморегуляція поведінки і діяльності пацієнта. Принципи психологічного захисту. Сутність аутотренінгу.

Можливі проблеми (наприклад, напруженість на роботі).

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Тема 20. Сім'я та здоров'я. Активне довголіття

Особливості здоров'я дорослого населення залежно від сімейного стану. Соціально-психологічні проблеми сім'ї, проблеми розлучення. Роль сім'ї у формуванні здоров'я дітей. Визначення поняття геронтологія, герогієна, геріатрія. Проблеми людей похилого віку. Основні умови активного довголіття.

Можливі проблеми пацієнта, наприклад: розлучення, психологічна адаптація людей старечого віку.

Медсестринські втручання з розв'язання проблем, що виникли.

Розділ 4. Підсумкова практика

Тема 21. Медсестринський процес. Медсестринська педагогіка

Етапи медсестринського процесу, їх взаємозв'язок і зміст. Медсестринське обстеження, медсестринська діагностика, складання плану догляду та/або плану навчання, реалізація плану догляду. Оцінювання результатів догляду, його корекція в разі необхідності.

Навчання в медсестринській справі. Сфери навчання. Умови ефективного навчання. Етапи навчального процесу.

Робота у відділеннях лікувально-профілактичних закладів під контролем викладача, відпрацювання практичних умінь та навичок, виконання лікарських призначень, ведення щоденників, навчальної медсестринської історії хвороби.

Тема 22. Профілактика внутрішньолікарняної інфекції

Способи передачі внутрішньолікарняної інфекції. Групи ризику розвитку внутрішньолікарняної інфекції. Резервуари збудників внутрішньолікарняних інфекцій.

Заходи профілактики і контролю внутрішньолікарняних інфекцій.

Види, способи і режим дезінфекції в лікувально-профілактичних закладах.

Мета, завдання і принципи роботи центрального стерилізаційного відділення. Способи контролю стерилізації.

Чинні накази, інструкції і методичні вказівки МОЗ України, Головних управлінь охорони здоров'я облдержадміністрацій.

Робота у відділеннях лікувально-профілактичних закладів під контролем викладача, відпрацювання практичних умінь та навичок, виконання лікарських призначень, ведення щоденників, навчальної медсестринської історії хвороби.

Тема 23. Прийом пацієнтів

Робота медичної сестри приймального відділення стаціонару. Огляд волосяних частин тіла пацієнта для виявлення педикульозу. Дезінсекційні протипедикульозні засоби.

Санітарне оброблення пацієнтів. Медична документація приймального відділення стаціонару. Транспортування пацієнта в лікувальне відділення.

Робота у приймальному відділенні стаціонару під контролем викладача, відпрацювання практичних умінь та навичок, виконання лікарських призначень, ведення щоденників, навчальної медсестринської історії хвороби.

Тема 24. Особиста гігієна пацієнтів. Харчування та годування пацієнтів

Положення пацієнта у ліжку.

Надання пацієнтові зручного положення за допомогою функціонального ліжка та інших пристосувань.

Зміна постільної і натільної білизни тяжкохворим.

Догляд за шкірою, природними складками.

Пролежні. Методики визначення ступеня ризику утворення пролежнів у пацієнта. Фактори ризику розвитку пролежнів. Медсестринські втручання в разі ризику розвитку пролежнів. Тактика медичної сестри при пролежнях.

Догляд за волоссям.

Миття ніг. Підстригання нігтів на руках і ногах.

Догляд за ротовою порожниною.

Догляд за очима.

Догляд за носом.

Догляд за вухами.

Використання підкладних суден і сечоприймачів. Догляд за зовнішніми статевими органами, промежиною.

Навчання пацієнтів і членів його сім'ї елементам догляду за природними шкірними складками і слизовими оболонками.

Складання порційної вимоги на харчування хворих та приблизного добового меню згідно з рекомендованою дієтою.

Здійснення контролю за санітарним станом приліжкових столиків і холодильників, за асортиментом і терміном зберігання продуктів.

Годування тяжкохворих у ліжку. Штучне харчування.

Робота у відділеннях стаціонару під контролем викладача, відпрацювання практичних умінь та навичок, виконання лікарських призначень, ведення щоденників, навчальної медсестринської історії хвороби.

Тема 25. Спостереження за пацієнтами

Вимірювання температури тіла, реєстрація результатів. Особливості спостереження та догляду за пацієнтами при гарячці

Визначення частоти дихання. Основні симптоми при захворюванні органів дихання: задишка, кашель, кровохаркання, ядуха. Оксигенотерапія.

Визначення пульсу, реєстрація результатів (цифрове та графічне в температурному листку).
Порушення пульсу: брадикардія, тахікардія, аритмія.

Вимірювання артеріального тиску. Цифрове і графічне записування артеріального тиску. Симптоми підвищення чи зниження тиску. Спостереження і догляд за пацієнтами з порушеннями функції системи кровообігу.

Спостереження і догляд за пацієнтами під час блювання.

Надання допомоги при метеоризмі.

Показання, протипоказання і можливі ускладнення при постановці клізм та газовідвідної трубки.

Догляд за пацієнтами при нетриманні сечі, користування сечоприймачами. Догляд при затримці сечі, катетеризація сечового міхура м'яким катетером.

Спостереження і догляд за тяжкохворими та агонуючими. Поняття про паліативну та хоспісну допомогу. Стадії термінального стану, їх основні клінічні прояви.

Робота у відділеннях стаціонару під контролем викладача, відпрацювання практичних умінь та навичок, виконання лікарських призначень, ведення щоденників, навчальної медсестринської історії хвороби.

Тема 26. Найпростіші методи фізіотерапії. Гірудотерапія

Застосування банок, солюкс-ламп, кварцування, накладання гірчичників, компресів, міхура з льодом, грілки: механізм дії, показання, протипоказання, техніка процедури, догляд за пацієнтами (підготовка пацієнта, оснащення, вибір місця проведення процедури). Можливі ускладнення та їх профілактика.

Водолікування: місцеві та загальні ванни.

Гірудотерапія: показання, протипоказання, ускладнення. Техніка постановки п'явок.

Правила техніки безпеки при застосуванні найпростіших методів фізіотерапії.

Робота у відділеннях стаціонару під контролем викладача, відпрацювання практичних умінь та навичок, виконання лікарських призначень, ведення щоденників, навчальної медсестринської історії хвороби.

Тема 27. Виписування, зберігання та застосування лікарських засобів

Вибірка призначень з листка лікарських призначень. Виписування вимоги-накладної на лікарські засоби і порядок отримання їх з аптеки. Зберігання і розподілення лікарських засобів у відділенні. Виписка, облік і зберігання лікарських засобів списку А і Б.

Право пацієнта на інформацію про лікарські засоби. Необхідність отримання згоди пацієнта

на введення ліків.

Застосування мазі, присипок, пластирів, розчинів, настоянок.

Інгаляційний спосіб введення лікарських засобів через рот та ніс.

Введення супозиторіїв в пряму кишку.

Оснащення і документація процедурного кабінету.

Набирання лікарських засобів із ампул і флаконів. Розведення антибіотиків. Постановка проб на чутливість до лікарських засобів. Анатомічні ділянки для парентерального введення лікарських засобів. Особливості введення олійних розчинів та інсуліну.

Техніка внутрішньошкірних, підшкірних, внутрішньом'язових, внутрішньовенних ін'єкцій, взяття крові для лабораторного дослідження.

Збирання та заповнення системи для внутрішньовенного вливання. Техніка внутрішньовенного краплинного введення лікарських засобів. Ускладнення, що виникають при парентеральному способі введення лікарських засобів. Тактика медичної сестри.

Робота у відділеннях стаціонару під контролем викладача, відпрацювання практичних умінь та навичок, виконання лікарських призначень, ведення щоденників, навчальної медсестринської історії хвороби.

Тема 28. Участь медичної сестри в лабораторних та інструментальних дослідженнях

Підготовка пацієнта, оснащення, взяття і направлення матеріалу на лабораторне дослідження харкотиння (загальне і бактеріологічне).

Взяття калу для копрологічного, бактеріологічного дослідження, на приховану кров, яйця гельмінтів.

Взяття сечі для загального і бактеріологічного дослідження, проби за Зимницьким, Нечипоренко, визначення діастази, глюкози, 17-кетостероїдів, фенілкетонурії.

Взяття крові для бактеріологічного дослідження.

Підготовка пацієнта до рентгенологічного дослідження (бронхографія, холецистографія, дослідження шлунка і кишок, сечової системи).

Підготовка пацієнта до ультразвукового та ендоскопічного дослідження (бронхоскопія, езофагогастроуденоскопія, колоноскопія, ректороманоскопія, цистоскопія).

Підготовка пацієнта й участь у проведенні пункції (абдомінальної, люмбальної, плевральної). Спостереження і догляд за пацієнтом після пункції.

Робота у відділеннях стаціонару під контролем викладача, відпрацювання практичних умінь та навичок, виконання лікарських призначень, ведення щоденників, навчальної медсестринської історії хвороби.

Тема 29. Зондові маніпуляції

Промивання шлунка з лікувальною та діагностичною метою. Особливості промивання шлунка пацієнтів, що перебувають у непритомному стані.

Фракційне зондування шлунка (підготовка пацієнта, техніка проведення, направлення взятого матеріалу в лабораторію).

Дуодентальне зондування (підготовка пацієнта, техніка і методи зондування).

Робота у відділеннях стаціонару під контролем викладача, відпрацювання практичних умінь та навичок, виконання лікарських призначень, ведення щоденників, навчальної медсестринської історії хвороби.

Тема 30. Основи санології

Вплив рухової активності на функціональний стан органів і систем. Антропометрія. Динамометрія. Визначення ступеня фізичного навантаження за частотою пульсу і дихання. Визначення рівня вихідної тренуваності за пробами (проба з присіданням, ортостатична проба, проба з затримкою дихання).

Основні принципи тренування.

Основні принципи раціонального харчування. Визначення оптимальної маси тіла людини. Визначення фізіологічних потреб різних груп населення (з урахуванням статі, віку, інтенсивності

праці) у поживних речовинах і енергії.

Організація харчування залежно від груп інтенсивності праці.

Основні принципи загартовування організму. Характеристика основних засобів загартовування. Санітарно-освітня робота медсестри (підготовка тематичних лекцій, бесід). Підготовка санітарних бюлетенів на тему “Загартовування організму”.

Саморегуляція поведінки і діяльності пацієнта. Принципи психологічного захисту. Сутність аутотренінгу.

Робота у відділеннях стаціонару під контролем викладача, відпрацювання практичних умінь та навичок, виконання лікарських призначень, ведення щоденників, навчальної медсестринської історії хвороби.